

Едно тъжно изключение на фона на нетолерантност и скрита ксенофобия

Ние, от екипа на "Шарен кон" сме правили много предавания на тема "Език на омразата". Весела Табакова от факултета по журналистика, ни обясни, че още от университета се опитват да учат бъдещите журналисти на толерантен език. Но отивайки в редакции, това моментално се забравя от тях, защото езикът на омразата им се вменява от самите редакции. Вие съгласен ли сте с това нейно твърдение?

Аз не мога да твърдя, че езикът на омразата се налага от самите редакции. Но тук има една много по-сложна система на налагане на география на омразата, медийна география на

омразата чрез различни публикации и отстояване на едностранчива гледна точка, чийто образ на врага попада най-често върху ромската общност... Аз имам един много горещ пример от последното ми предаване по телевизията (16.12.05). Най-четеният писател на криминално-политически романи, който се смята за едва ли не пророка за това кой ще стане жертва на организираната престъпност - Христо Калчев. Разговора беше озаглавен "Кой ще е следващият". Изведнъж този човек започна да говори невероятни неща. Използва израз "циганска пасмина", "Те са виновни за всичко. Те са най-ниското битово ниво на престъпността". "Има два народа: евреите и циганите, които генетично не могат да бъдат интегрирани". Всъщност, той не каза "генетично", но в качеството си на народи, те не пожелат на интегриране.

И това го казва Христо Калчев?

ДА!!! Аз, разбира се, реагирах изключително остро, казвайки му, че това е расизъм. Стана скандал в ефира. Реакцията след предаването на студийните телефони беше... не мога да ви опиша. Сигурно съм изглеждал - ако това се очертаваше с краски, някакви боички, най-черният Сатана в очите на тези българи, които питат "Как може да се защитава ромите?" Ето това е тъжното за българското общество днес.

Къде ромите да търсят изход, след като и ние живеем в такъв негодимък, и ние сме два пъти по-лъгани, а за мизерията просто не ми се говори. В какво ромите да търсят изход? И защо към ромите?

Защото са най-слаби и не могат да се защитят. Лесно са за атакуване. Най-податливи са от гледна точка на наслоенията на българина, на неприязнени наслоения и това е може би повърхностния отговор защо. Ако тръгнем, обаче, да търсим отговор на въпроса на политическо равнище - какво и на кого ще донесе политически дивидентни такава омара - това е много по-сложен отговор. Очевидно - както се видя на последните избори, с пробива на "Атака", има не малко партии и личности, които разчитат да направят политическа кариера, дори възход, тъкмо на крилете на подобна омара. Ако ме питате има ли българското общество реален ресурс да се противопостави на тази тенденция - е ми няма. Няма ресурс. По-лошото като че ли е, че няма консолидирано желание, освен желанието на отделни хора и неправителствени организации. Но като основна обществена структура, като масов, еднороден, категоричен граждански отпор, такова нещо не съществува. И понеже не съществува, затова пресата си позволява да излиза с такива заглавия.

Как според вас ромите да се противопоставят на това?

Аз ще изразя лично мнение. Смятам, че сегашната концепция за интеграция на ромите, която се предлага, е непродуктивна. Тя е построена върху принципа - да бъдат интегрирани онези отделни индивиди от ромската общност, които са или най-кооперативни, или най-послушни, или по някакъв начин най-безобидни. Без да искам да кажа нищо лошо в този контекст, да го свързвате и да прозвучи обидно за

човека, който искам да посоча, дори може да не му споменавам името, но принципа е същия. Задавали ли сте си въпроса защо в един парламент от 240 души, деветнайсет, или там, не знам колко, четвъртата или третата сила, не знам в момента, след многото роения на "Атака". Те са четвърта сила в парламента, а ромската общност има един единствен депутат, един единствен. Не парламентарна група, не група депутати, а един, единствен депутат. Това е най-точната илюстрация за настроенията и пропорциите на ценностите в обществото. Така че, според мен, ромите трябва да осъзнават, че преди да търсят каквито и да е форми за интеграция, трябва да се консолидират максимално като общност, вътре в себе си и от тези позиции да излязат своите искания или да отстояват своите интереси пред българската общност. Ромите не бива да се страхуват. Разберете, ромите са общество в обществото. За да оцелее ромската общност, тя преди всичко не трябва да се страхува каквито и да е коства това. Ромите трябва да бъдат обединени около идеята, че за тяхното оцеляване - не говоря за физическо оцеляване, разбира се, а като идентитет, като възможност за живеене в подобно общество е нужна вътрешна консолидация. Нужно е натрупване на вътрешна култура, издигане на образуванието, ако щете дори някакви форми на взаимопомощ вътре в общността, която да ги направи със самочувствието не просто като на група хора, които живеят изолирано - като свободни електрони, а които отстояват обща кауза.

Като стана въпрос за ДПС, от радио "Дойче веле" научихме, че заместник-премиерът и зам. председател на ДПС - Емел Етем, е представил теза пред настоящи и бивши германски депутати, че етническият мир се гарантира от властовото присъствие на ДПС и сложила знак за равенство между развитието на ДПС и българския етнически модел. Според вас, може ли да се нарече модел това, когато се изключва гражданското общество и не само то, но и една десета от българското население в лицето на ромите? Това може ли да е модел за подражание, изобщо може ли да е модел това, с което НАШИТЕ ПОЛИТИЦИ ТОЛКОВА МНОГО СЕ ГОРДЕЯТ?

Ами аз ще кажа така: Това е модел, но не за подражание. Това е модел, който е за идеологическо използване в полза на една партия - в случая ДПС. Между другото, факт е, че ако ДПС не беше водило такава политика на толерантност от 90 - та година и през целия този период, вероятно българското общество нямаше да бъде толкова стабилно. В онези години обаче, българските турци бяха - в политически смисъл - най-репресираната етническа група поради насилието от Възродителния процес - говорях в политически план. И тъкмо, тръгвайки от равнището на репресирана общност към политически кооперативна, минавайки през редица парламенти, до политически партньор в управлението, ДПС логично за себе си извежда тезата, че това движение е фактор за политическа стабилност на политическо равнище. Едновременно с това обаче, през тези години като социално най-неоправдана и най-репресирана социално-етническа група са ромите. Ромите не са били подлагани на такива колективни унижения, или поне не по този начин както бяха турците. Но за сметка на това, изоставени в едни условия на хаотичен пазар, без идея за собствена идентичност, защото за разлика от българските турци, които имат символа на една голяма държава в лицето на Турция, българските ромите нямат такъв аналог на държава, каквато е за турците Турция. За българските ромите е много по-трудно и непосилно, бих казал, да изградят чувство за идентичност от порядъка на турците. Обаче въпреки това, трябва да положат усилия. И ще ви кажа, че въпреки че нма ромска държава или някакъв друг такъв аналог, който да дава самочувствие на ромите, че са национално малцинство, по смисъла по който турците и другите общности го имат...

Ние пък имаме България. Ние сме граждани на България.

НЕ! Вие имате не България, вие имате Европа. Вие трябва да търсите идентичност като ромска общност в много по-широкия контекст на Европа, защото вие, много е мило, че си мислите, че имате България, но България не мисли, че има вас. Тя се чуди как да се отърве от вас. Вие трябва да сте със самочувствие, че имате Европа, че имате света.

Разговора води **Емилия ДАНЧЕВА**
РАДИО "НОВА ЕВРОПА", "ШАРЕН КОН"

През декември миналата година организаторите на конкурса за етническа и верска толерантност в медиите за втори път връчиха журналистически награди на името на Димитър Пешев. По този повод разговаряме с един от членовете на журито известния български журналист Георги Коритаров.

- Бихте ли казали нещо повече за тези награди, и защо бяха наречени на Димитър Пешев?

Идеята за тази награда се роди миналата година. Това е втори конкурс за етническа и верска толерантност в печатните медии. Когато се обмисляше подобен стимул за да станат българските журналисти и журналистиката въобще територия на толерантността, а не на конфронтацията името на Димитър Пешев се появи естествено - нека да напомним - Димитър Пешев - някогашният подпредседател на 25. Обикновеното Народно събрание, е може би най-емблематичната личност от онези тогавашни български граждани, които са надигнали глас и са съумели да преодолеят нацистката машина и съюзническото на Царство България с Третия Райх и да спасят от сигурна гибел българските евреи - петдесет хиляди български евреи.

Хубаво е, че има такива награди, но според вас това ли е начина да се стимулира българския журналист да използва по-толерантен език?

Тук, в това студио - мое любимо студио още от времето, когато беше радио "Свободна Европа", сме свикнали да говорим откровено и аз ще ви кажа истината. Аз, с голяма горчивина ще ви кажа следното - това, което събрах като впечатление и миналата година, и сега, от материалите кандидатствали в рамките на този конкурс, беше за по-скоро отделни епизодични публикации, епизодични във времето, непринадлежащи към една устойчива тенденция в писането, неоформящи политическа позиция на съответната медия. Това са просто публикации по конкретни поводи, които честно казано, с известната условност на това, че след като няма нищо друго - и това е нещо, можеха да бъдат посочени за номиниране и съответно за отпличаване именно с тази награда, защото пак повтарям, критерият е изключително висок. Говорим за човек, спасявал от гибел българските евреи... И ще ви кажа нещо, което е много подтискащо - нямаше тази година награда за толерантна медия, имаше, разбира се, персонални награди. Когато стана убийството на "Чората" медиите излязоха със съответни интерпретации и изградиха един образ на Министерството на вътрешните работи - доста характерен за случая, и по някакъв много страшен начин само няколко дни по-късно вестниците бяха изпъстрени със заглавия отново за насилие, обаче в друг контекст и в друга посока. Заглавието най-общо в различни смислови разновидности гласеше: "Роми пребиха полицаи в квартал "Факултета". Дори в един от коментарите в един от вестниците прочетох изречение "Разбеснели се роми пребиха полицаи". Всъщност в тази ситуация се оказа, че медиите проявяват естествения си инстинкт и ако има изобщо някакви публикации, които са в сферата на този конкурс, те са едно тъжно изключение на фона на това, което е основна, трайна характеристика, а именно - нетолерантност и скрита ксенофобия.